

quae, sicut est impressio characteris et hujusmodi, sed in eo quod est res tantum, supplet totaliter vicem baptismi aquae quando articulus necessitatis sacramentum excludit. Sicut enim in baptismo aquae liberatur homo ab omni culpa praecedente et poena, ita in baptismo sanguinis.

Ad primum ergo dicendum, quod baptismus sanguinis non habet hoc tantum ex opere operantis, neque quantum ad poenam qua aliquis martyrium excipit (1); quam contingit non esse sufficientem ad satisfaciendum pro peccato; neque quantum ad devotionem justae voluntatis: quia contingit quod voluntate majori caritate informata aliquis sine martyrio non potest ab omni poena liberari, sed hoc habet ex imitatione passionis Christi; unde de martyribus dicitur Apocal. 7. 14: *Laverunt stolas suas in sanguine agni*; et ideo pueri quamvis liberum arbitrium non habeant, si occidantur pro Christo, in suo sanguine baptizati salvantur.

Ad secundum dicendum, quod quamvis illa poena in se considerata, non esset sufficiens ad liberandum ab omni poena peccati, tamen relata ad causam passionis, accipit efficaciam a passione Christi, cui aliquis per talem poenam conformatur, et ex hoc ab omni poena absolvi potest.

Ad tertium dicendum, quod in aliis supererogationis vel perfectionis operibus vel statutis, non est ita expressa conformitas ad passionem Christi sicut in baptismo sanguinis, neque etiam in baptismis poenitentiae; et ideo non oportet quod in eis omnis poena dimittatur. Tamen in Vitis Patrum dicitur, quod quidam Patrum vidit eandem gratiam descendentem super eum qui habitum religionis assumit, et super eum qui baptizatur. Sed hoc non est quia talis a satisfactione absolvatur, sed quia eo ipso quod sum voluntatem etiam in servitium redigit propter Deum, plenarie jam pro omni peccato satisfecit, quia eum cariorum (2) habet omnibus rebus mundi, de quibus tantum posset dare quod elemosinis omnia peccata redimeret, etiam quantum ad poenam.

Solutio IV. Ad quartam quaestionem dicendum, quod uterque baptismus habet efficaciam a passione Christi, secundum quod ei conformatur. Et quia baptismus aquae conformatur ei sacramentali significatione, baptismus autem sanguinis realiter; ideo quantum ad sacramentalia excedit baptismus aquae, sicut est impressio characteris, et hujusmodi; sed quantum ad ea quae sunt res (3) sacramenti, excedit baptismus sanguinis, quia et gratia in baptismis sanguinis magis augetur habenti, et amplior datur non habenti, si impedimentum non adsit; et remissio peccatorum quamvis non sit plenior, quia uterque omnem poenam et culpam tollit, tamen est in baptismis sanguinis efficacior et fructuosior, quia secundis maculis non inquinatur, ut Damascenus dicit (ubi supra). Quod enim quidam dicunt, quod in baptismis sanguinis gratia non conferuntur, apparet falsum esse in pueris qui pro Christo occiduntur, et etiam in adultis, quibus potest in ipso actu passionis gratia dari, sicut et in baptismis aquae, si se ad eam disposuerint, et obicem aliquem non ponant Spiritui sancto. Et hoc patet

(1) *Al.* explicit. *Nicolai*: quia aliquis peccatum per martyrium excipit.
(2) *Al.* quam cariorum.
(3) *Al.* haec res.

per Augustinum (Gennadium de eccles. Dogmat., cap. 74), qui loquens de comparatione horum baptismatum, ait: *Baptizatus confitetur fidem suam coram sacerdote, martyr coram persecutore; ille post professionem aspergitur aqua, hic sanguine; ille per impositionem manus Pontificis recipit Spiritum sanctum, hic templum efficitur Spiritus sancti.* Nullus autem efficitur templum Spiritus sancti nisi gratiam accipiendum.

Ad primum ergo dicendum, quod etiam baptismus sanguinis efficaciam habet a passione Christi, cui expressus conformatur quam baptismus aquae.

Ad secundum dicendum, quod in baptismis sanguinis aliquis non solum aurocolam meretur, sed etiam auream per gratiam tunc collatam, vel augmentatam.

Expositio textus.

Omnes parvuli qui in baptismo ab originali mandantur, sacramentum et rem suscipiunt. Non tamen soli parvuli, sed etiam adulti quandoque. Tamen de parvulis non est dubium quomodo recipiant; de adultis autem est, quia per fictionem impediri possent; et ideo parvulis potius exemplificat.

Nisi poeniteat, cum veteris vitae. Contra. Ergo baptismus non est primum sacramentum, sed poenitentia. — Et dicendum, quod loquitur de poenitentia prout est virtus, non prout est sacramentum.

Non redire dimissa etc., hoc qualiter verum sit, infra, dist. 22, quaest. 1, art. 1, in corp., dicitur.
Indunt homines Christum aliquando etc. Inducere Christum nihil aliud est quam Christi similitudinem assumere; quod contingit exterius per sacramentalem repraesentationem, et interius per realem imitationem.

Nec tantum passio vicem baptismi implet, sed etiam fides et contritio, ubi necessitas excludit sacramentum. Contritio non totaliter supplet: quia non semper a tota poena absolvit, quamvis absolvat ab omni culpa.

Neque enim ille latro pro nomine Christi crucifixus est. Contra est quod Hieronymus dicit (in epist. ad Paulinum de institutione Monachi), quod Christus homicidii poenam in illo latrone fecit esse martyrium. — Et dicendum quod habuit aliquid de martyrio, scilicet poenam, et justam voluntatem; et aliquid defuit ad martyrium, scilicet causa: sicut in innocentibus defuit justa voluntas; sed fuit poena et causa.

Quem regeneraturus eram, amisit. Amisisse se eum dicit, quia gaudium et meritum quod de baptismatione ejus habiturus erat, amisit differens baptismum ejus usque ad solemne tempus secundum morem Ecclesiae qui tunc erat, vel usque ad perfectam instructionem. Iste autem gratiam baptismi non amisit, quia cum desiderio ejus decessit; et hoc est verum quantum ad remissionem culpae, sed non quantum ad remissionem omnis poenae.

Ubi tota sacramenta baptismi complentur. Verum est quantum ad id quod est tantum res in sacramentum.

Aeterno supplicio puniendos, supplicium improprie nominat poenam damni, quam solam pueri sustinebunt, ut in 2 lib., dist. 53, quaest. 2, art. 2, dictum est.

Quia fidelium consortio non separantur. Orationes tamen illae non sunt pro eis suffragia, sed gratiarum actiones.

DISTINCTIO V.

Quid baptismus aquae sanctus est, a bono et a malo datus bono vel malo.

Post haec sciendum est, sacramentum baptismi a bonis et a malis ministris dari, sicut a bonis et a malis sumitur: nec melior est baptismus qui per meliorem datur, nec minus bonus qui per minus bonum datur, nec malus qui per malum datur; nec majus malum datur in baptismo dato a bono, nec minus in baptismo dato a malo; sed aequale: quia non est minus hominis, sed Dei: quod totum subdit declaratur testimonio. Augustinus ait (super Joan., tract. 49): «Baptismus talis est, qualis est ille in cuius potestate datur, non qualis est ille per cuius ministerium datur.» Item (1): «Prorsus fieri potest ut aliqui verum habeant baptismum et non habent, scilicet fidem.» Item (2): «Si inter bonos ministros, cum sit alius alio melior, non est melior baptismus qui per meliorem datur; nullo modo malus est qui etiam per malum datur, quia idem baptismus datur; et ideo per ministros disparates Dei unus est aequale, quia non illorum, sed ejus est.» Idem (tract. 6 in Joan.): «Cum baptizatus malus, illud quod datum est, unum est, non impar propter impares ministros, sed par et aequale propter hoc: hic est qui baptizatur.» Item (tract. 3): «Ego dico, et nos dicimus omnes, quia justos oportet esse per quos baptizatur, justos oportet esse tantum iudicis ministris. Sint ministri justis, si volunt; si autem noluerint esse justis qui sedent in cathedra Moysi, securum me facit magister meus, scilicet Christus, de quo Spiritus sanctus dicit: hic est qui baptizatur.» Item (ibid.): «Quos baptizavit Judas, Christus baptizavit. Si quos ergo baptizavit ebrius, homicida, adulter; si Christi erat baptismus, Christus baptizavit. Non timeo adultum, nec ebriosum, nec homicidam, quia columbam attendo, per quem mihi dicitur: hic est qui baptizatur.» Item (paucis post): «Homicida dedit baptismum Christi: quod sacramentum tam sanctum est ut ut eum homicida ministrante pollutum.» Item (Fulgentius de fide ad Petrum, cap. 5): «In haeresi quaecumque vel schismate quisquam in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptismum accepit, integrum sacramentum acceperit sed saltem, quae virtus est sacramenti, non habebit, si extra Ecclesiam catholicam ipsum sacramentum habuerit. Debet ergo ad Ecclesiam redire, non ut sacramentum baptismi iterum accipiat, quod nemo debet in aliquo repetere, sed ut in societate catholica vitam accipiat.» Baptismus enim extra Ecclesiam nequit prodesse. Ibi enim cuique prodesset potest baptismus ubi potest prodesse elemosina, scilicet in Ecclesia.» Item Isidorus (de sacramento baptis., et habetur de consecr., dist. 4, cap. 4, Romanus): «Romanus Pontifex non hominem iudicat qui baptizatur, sed Spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizatur.» In his perspicue cernis baptismum verum bonis et malis dari et a bonis et a malis; et ipsum tamen aequale sacramentum esse, et minus ejus aequale in bonis sive a bonis sive a malis baptizatur.

De potestate baptismi, et ministerio.

Quia ministerium tantum habent, non potestatem baptismi: potestatem enim sibi retinuit. Quod novit Joannes cum vidit columbam descendentem super Christum. Unde Augustinus (super Joan., tract. 3): «Quid noverat Joannes Baptista? Dominum. Quid non noverat? Potestatem dominici baptismi in nullum hominem a Domino transiuram, sed ministerium plane transiuram: potestatem a Domino in neminem, sed ministerium in bonos et malos. Non exhorreat columbam ministerium malorum: respiciat potestatem Domini. Quid facit tibi minister malus, ubi bonus est Dominus? Neque qui plantat neque qui rigat, est aliquid sed qui incrementum dat Deus (1 Corinth., 3, 7). Si superbus fuerit minister, cum diabolo computatur; sed non contaminatur bo-

num (1) Christi. Quod per illud (2) fluit, purum est. Per lapideum canalium transit aqua ad areolas in canali lapideo nil generatur, sed hortus (3) fructus plurimos affert.» Habent ergo non modo boni, sed etiam mali, ministerium baptizandi; sed neutri potestatem habent. Ministerium enim dedit Christus servis, sed potestatem sibi retinuit: quam si vellet, poterat servis dare, ut servus daret baptismum suum tanquam vice sua, et potestatem suam constituitur poterat in aliquo vel in aliquibus servis suis, et tanta vis esset in baptismo servi, quanta est in baptismo Domini; sed noluit, nec servus in servo spem poneret. Baptizatur servus ut minister, baptizatur Dominus tanquam potestatem habens: quam si daret servis, ut scilicet ipsorum esset quod Domini erat, tot essent baptismi quot servi; et sicut dicitur est baptismus Joannis, sic diceretur baptismus Petri et Pauli: quod ne fieret, retinuit sibi Dominus potestatem baptismi, servus autem ministerium dedit. Si ergo servus dicit se baptizare, recte dicit, sed tanquam minister baptizatur; et ideo non differt sive bonus sive malus baptizatur. Inde etiam nemo dicit, Baptismus meus, cum tamen dicit: Evangelium meum, prudentia mea, licet haec sint a Domino: in quibus differentia est. Alius enim alio melius operatur in evangelizando, et alius alio prudentius. Alius autem alio magis minus baptizatur, sive ab inferiori sive a majori baptizatur, dicit non potest.

Quae fuit potestas baptismi quam potuit Christus dare servis.

Hic quaeritur, quae sit illa potestas, baptismi quam Christus sibi retinuit, et potuit dare servis. Haec est ut plurimum voluntas (4) potestas dimittendi peccata in baptismo. Sed potestas dimittendi peccata, quae in Deo est Deus est. Ideo alii dicunt, hanc potestatem non potuisse dare alicui servum: quia nulli potuit dare ut esset quod ipse est, vel ut haberet essentiam quam ipse habet, cui hoc esse quod ipse esse. Dicitur enim: si hanc potestatem alicui dare potuit, potuit ei dare creaturas creare: quia non est hoc majoris potentiae quam illud. Ad quod dicit potest, quia potuit esse dare potestatem dimittendi peccata, et tamen non ipsam eandem quae ipse potens est, sed potestatem creatam (5), quia servus potest dimittere peccata, non tamen ut auctor remissionis, sed ut minister; nec lamen sine Deo auctore, ut sicut in ministerio habet exteriori sanctificare, ita in ministerio habet interiori mandare: et sicut illud dicit Deo auctore, qui cum eo et in eo (6) operatur illud exteriori; ita interiori mundaret Deo auctore, qui ejus verbo velut quodam ministerio uteretur. Ita etiam potest Deus per aliquem creare aliqua, non per eum tanquam auctorem, sed ministrum, cum quo et in quo operaretur; sicut in bonis operibus nostris ipse operatur et nos, nec ipse tantum nec nos tantum, sed ipse nobiscum et in nobis; et tamen in illis agendis ministri ejus sumus, non auctores. Ita ergo potuit dare servo potestatem dimittendi peccata in baptismo; id est, ut in mandatione interiori servus cum Domino operaretur; non servus sine Domino, nec Dominus sine servo, sed Dominus cum servo et in servo; sicut in exteriori ministerio Dominus operatur cum servo et in servo (7). Unde Dominus dicitur sanctificare, et servus; sed Dominus invisibilis gratia, servus visibilis sacramentum. Unde Augustinus super Levit. (quaest. 48): «Dominus aut (ibid. 22, 9): Ego Dominus qui sanctifico. Et de Moysae etiam dicitur est (Exod. 29): Et sanctificabis eum.» Sed Moyses sanctificabat visibilibus sacramentis per ministerium, Dominus autem invisibilis gratia per Spiritum sanctum (8) ubi est totus fructus visibilium sacramentorum: nam (9) sine hac sanctificatione visibilia sacramenta nil prosunt. Si quis hoc melius aperire poterit, non invidio.»

(1) *Al.* donum.
(2) *Al.* illum.
(3) *Nicolai*, sed in hortis.
(4) *Al.* ut plurimum velut.
(5) *Nicolai* omittit creatam.
(6) *Al.* deest et in eo.
(7) *Al.* deest et in servo.
(8) *Al.* deest sanctum.
(9) *Al.* deest nam.

(1) De unic. baptis. contra Pelitian., cap. 11 (Ex edit. P. Nicolai).
(2) Lib. 5 cont. Cresconium grammaticum, cap. 6 (Ex edit. P. Nicolai).

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de baptismo per comparationem ad recipientes, hic determinat de ipso per comparationem ad dantes; et dividit in duas partes: in prima ostendit a quibus dari possit baptismus; in secunda a quibus et qualiter dari debeat, 6 dist.: *Nunc quibus liceat baptizare, addamus.* Prima in tres: in prima ostendit a quibus dari possit baptismus, quia a bonis et a malis; in secunda assignat hujus rationem, ibi: *Quia ministerium tantum habent, non potestatem baptismi;* in tertia removet quandam dubitationem, ibi: *Hic queritur quae sit potestas baptismi quam Christus sibi retinuit.*

QUAESTIO I.

Hic est duplex quaestio. Prima de potestate baptizandi. Secunda de ipsis baptizantibus.

Circa primum quaeruntur tria: 1.º quam potestatem Christus, secundum quod homo, in baptizando habuit; 2.º quam ministris contulerit; 3.º quam conferre poterit, sed non contulit.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus, secundum quod homo, habuit potestatem dimittendi peccata. — (5 p., qu. 64, art. 5.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod Christus, secundum quod homo, habuit potestatem dimittendi peccata. Matth. 9, 6, dicitur: *Ut autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, dixit paralitico: Surge, et ambula.* Sed non oportebat signum ostendere ad probandum quod Deus (1) haberet potestatem dimittendi peccatum: quia hoc Judaei confitebantur. Ergo etiam secundum quod homo habuit hanc potestatem.

2. Praeterea, Christus, secundum quod homo, est redemptor, ut in 5, dist. 19, qu. 1, art. 4, quaestione 1, dictum est. Sed non potest aliquis liberari a servitute peccati nisi sibi peccatum dimissum sit. Ergo Christus, secundum quod homo, habuit potestatem dimittendi peccata.

3. Praeterea, super illud Joan. 3: *Sicut Pater suscitavit mortuos etc.*, dicit Augustinus (tract. 25): *Judicat, et suscitavit corpora, non Pater, sed Filius, secundum humanitatis dispensationem, qua minor est Patre.* Sed suscitatio corporum attestatur suscitatio animarum, quae fit per dimissionem peccati. Ergo Christus, secundum quod homo, potuit peccatum dimittere.

4. Praeterea, majus est imperium ejus quam invocatio nominis ejus. Sed ad invocationem nominis Christi dabatur baptismus et remissio peccatorum in primitiva Ecclesia. Ergo et ipse Christus suo imperio poterat peccata dimittere.

3. Praeterea, Christus amplioris gloriae prae Moysē (2) habitus est, quia non sicut servus vel minister, sicut Moyses, est in domo Dei, sed sicut dominus et heres, ut dicitur Hebr. 3. Sed si non haberet potestatem dimittendi peccatum, secundum quod homo, non esset sicut dominus, sed solum

(1) Al. Dominus.

(2) Forte addendum dignus.

sicut minister, sicut et alii. Ergo habet potestatem dimittendi peccata.

Sed contra, illud quod est solius Dei, non convenit Christo inquantum est homo. Sed dimittere peccatum est hujusmodi; ut patet Isai. 43: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.* Ergo non convenit Christo.

Praeterea, nulli dimititur peccatum, nisi per Spiritum sanctum. Sed Christus, secundum quod homo, non poterat dare Spiritum sanctum, ut dist. 13, 1 lib., quaest. 3, art. 1, quaestione 4, dictum est. Ergo non potest remittere peccata secundum quod homo.

Praeterea, Augustinus dicit (super Joan., tract. 25), quod Christus secundum quod est Filius Dei, est vita quae vivificat animas. Sed quod convenit sibi inquantum est Filius Dei, non competit ei secundum quod est homo. Ergo vivificare animas remittendo peccata, non competit ei secundum quod homo.

Solutio. Respondeo dicendum, quod triplex est potestas absolventi a peccato in baptismo. Una potestas auctoritatis; et haec solius Dei est, quia propria virtute peccata dimittit, quasi principalis causa remissionis peccati; unde tali potestate Christus, secundum quod homo, peccata remittere non poterat. Alia potestas est ministerii, quae eis competit qui sacramenta dispensant, in quibus divina virtus secretis operatur saltem. Tertia est media inter has duas, quae dicitur potestas excellentiae; et hanc Christus praec aliis habuit. Attenditur autem haec excellentia quantum ad tria. Primo quantum ad hoc quod ex merito passionis ejus baptismus efficaciam habet, non autem ex merito alicujus alterius baptizantis; unde non est melior baptismus a meliore baptizante datus. Secundo quantum ad hoc quod Christus sine sacramento sacramentorum effectum conferre poterat quasi dominus et institutor sacramentorum; quod de aliis non est verum. Tertio quantum ad hoc quod ad invocationem nominis ejus dabatur remissio peccatorum in baptismo in primitiva Ecclesia. Sed quia secundae rationes videntur procedere de prima potestate, ideo concedendae sunt illae, et respondendum est ad primas.

Ad primum ergo dicendum, quod Filius hominis habebat potestatem auctoritatis dimittendi peccata, non secundum quod homo, sed secundum quod Deus; et ideo per miraculum ostensum hic probatur quod ille homo esset Deus, cui natura obediebat quasi proprio Creatori.

Ad secundum dicendum, quod redemptor dicitur dupliciter. Uno modo propter usum potestatis auctoritativae in absolvendo a peccato, et sic Christus secundum quod Deus, redemptor est. Alio modo propter effectum humilitatis; et sic competit ei secundum quod homo, inquantum per humilitatem passionis nobis remissionem meruit peccatorum; et hoc pertinet ad potestatem excellentiae, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod potestas quam Christus secundum quod homo habuit suscitandi corpora, non est potestas tantum ministerii, sicut et Petrus mortuos suscitavit; neque est iterum potestas auctoritatis, quia hoc solius Dei est: sed est potestas cujusdam excellentiae, quae ei competit ex unione ad Deum, ut scilicet imperio, non prece, mortuos suscitaret; et similiter habuit potestatem excellentiae in remittendo peccata.

Ad quartum dicendum, quod hoc quod ad in-

vocationem nominis ejus conferebatur remissio peccatorum in baptismo, pertinet ad potestatem excellentiae.

Ad quantum dicendum, quod non habuit tantum ministerii potestatem, sed altiorem, ut dictum est.

ARTICULUS II.

Utrum Christus ministris contulerit potestatem cooperandi ad internam emundationem.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod ministris contulerit potestatem cooperandi ad internam emundationem. Ministris enim data est aliqua spiritualis potestas. Sed ad emundationem corporalem non requiritur aliqua spiritualis potestas, sed sufficit corporalis. Ergo ministris cooperantur ad emundationem internam.

2. Praeterea, sicut sanctificatio quaedam adhibetur rebus sacramentalibus, ita etiam ministris sacramentorum. Sed res sacramentales ex sanctificatione invisibilem gratiam continent et conferunt, secundum Hugonem de sancto Victore (lib. 1 de Sacram., par. 9, cap. 11). Ergo ministri sanctificati, in sua sanctificatione ad internam emundationem, quae est per gratiam, operantur.

3. Praeterea, inter creaturas dignior est creatura rationalis quam aliqua forma accidentalis (1). Sed gratia operatur interius ad peccati remissionem. Ergo et homo multo fortius habet potestatem interius cooperandi.

4. Praeterea, omnis actio alicujus formae attribuitur habenti formam illam, quia calor agit secundum calidum. Sed remissio culpae est actio gratiae. Ergo habenti gratiam competit cooperari ad remissionem culpae.

5. Praeterea, secundum (2) Dionysium (6 cap. eccles. Hier.), ad ministros Ecclesiae pertinet purgare, illuminare, perficere. Sed purgatio in Ecclesia fit a sordibus mentis. Ergo ministri Ecclesiae cooperantur ad internam emundationem.

Sed contra, emundatio interior a peccatis fit per Spiritum sanctum. Sed ministri Ecclesiae non dant Spiritum sanctum. Ergo nec cooperantur ad internam emundationem.

Praeterea, majus est justificare impium quam creare caelum et terram (ex Augustino super Joan., cap. 14, tract. 72). Sed in creatione caeli et terrae nihil Deo cooperatur. Ergo nec in justificatione impii.

Praeterea, hominis operatio etiam in actibus hierarchicis est sub operatione Angeli, ut dicit Dionysius (de cael. Hierar., cap. 9). Sed Angeli non possunt imprimere in affectum, ut in 2 lib., dist. 8, qu. 1, art. 3, dictum est. Ergo cum affectum oporteat a peccatis mundari, videtur quod nec cooperetur ad emundationem internam.

Solutio. Respondeo dicendum, quod cooperari alicui agenti dicitur quatuor modis. Uno modo sicut adjuvans ei cui auxilium praebet, cooperatur. Alio modo sicut consilium praebens. Tertio modo sicut quod mediante agens primum suum effectum inducit, sicut cooperantur instrumenta principali agenti. Quarto modo sicut disponens materiam ad

(1) Al. actualis.

(2) Al. deest secundum.

effectum agentis principalis suscipiendum. Primis ergo duobus modis in nulla actione aliquid Deo cooperatur propter perfectam ejus potentiam, quae auxilio non indiget, et propter perfectam sapientiam, quae non indiget consilio, Isai. 40, 15: *Quis adjucit spiritum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?* Sed tertio modo cooperatur aliqua creatura Deo in aliqua actione, non tamen in omnibus. Cum enim Deus sit primum agens omnium naturalium actionum, quidquid natura agit, hoc efficit quasi instrumentale agens cooperans primo agenti, quod est Deus. Sed quaedam sunt quae sibi Deus retinuit, immediate ea operans; et in his creatura Deo non cooperatur hoc tertio modo, sed quarto modo potest ei cooperari; sicut patet in creatione animae rationalis, quam immediate Deus producit, sed tamen natura disponit materiam ad animae rationalis receptionem. Et quia recreatio animae rationalis creationi ipsius respondet, ideo in emundatione (1) ipsius immediate operatur; nec aliquis ei quantum ad hoc cooperatur tertio modo, sed quarto; et hoc dupliciter: vel ex opere operato, sive docendo, sive merendo; et sic homines ei cooperantur in peccatorum remissione, de quibus dicitur 1 Corinth. 5, 9: *Dei adiutores sumus*, vel ex opere operato, sicut qui conferunt sacramenta, quae ad gratiam disponunt, per quam fit remissio peccatorum; et haec est cooperatio ministerii, quae ministris Ecclesiae competit, de quibus dicitur 1 Corinth. 4, 1: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi.*

Ad primum ergo dicendum, quod potestas spiritualis quae ministris Ecclesiae conceditur, ad aliquid interius se extendit, sicut virtus sacramentalis sed non ad collationem gratiae, per quam est remissio peccatorum, nisi dispensando, sicut et de sacramentis dictum est.

Unde patet solutio ad secundum.

Ad tertium dicendum, quod gratia non remittit culpam effective, sed formaliter, sicut albedo auferit nigredinem; et ideo non sequitur quod creaturae rationali competat, quae non est forma.

Ad quartum dicendum, quod est duplex operatio formae alicujus: scilicet prima, quae pertinet ad informationem subjecti sicut scientia (2) et secunda, quae dicitur usus vel actio, sicut considerare. Primam ergo operationem non participat habens formam, sed solum secundam. Remittere autem culpam competit gratiae quantum ad operationem primam; sicut albedo eadem ratione qua facit album, auferit et nigredinem a subjecto in quo est; et ideo non oportet quod habens gratiam, hoc per gratiam participet.

Ad quantum dicendum, quod purgatio, de qua Dionysius loquitur, est a tenebris ignorantiae, sicut ipsemet dicit; unde magis pertinet ad intellectum quam ad affectum.

ARTICULUS III.

Utrum ministris conferri poterit a Deo potestas cooperationis.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod ministris conferri poterit a Deo potestas cooperationis.

(1) Al. emundationis.

(2) Al. deest sicut scientia.

Nam (1) super illud Joan. 1: *Hic est qui baptizat*, dicit Augustinus (tr. 3), quod Joannes dicit, quod potestatem mundandi a peccatis Christus dare potuit, sed non dedit: dedit autem potestatem ministerii. Ergo videtur quod poterit dare, potestatem cooperationis.

2. Praeterea, major est potestas auctoritatis quam cooperationis. Sed super illud 1 Corinth. 1: *Divisus est Christus*? dicit Glossa (2), quod potuit eis dare potestatem baptizandi quibus contulit ministerium. Ergo multo fortius potuit dare (3) cooperationem interius emundandi.

3. Praeterea, plus est expellere daemone quam seminatum per ipsum, scilicet peccatum. Sed Deus dedit hominibus potestatem daemones expellendi, ut patet Luc. 10. Ergo multo fortius potuit dare potestatem expellendi peccatum.

Sed contra, omne agens oportet quod sit simul cum patiente, ut probatur in 7 Phys. Sed non potest conferri alicui creaturae quod illabatur in animam rationalem. Ergo non potest conferri quod cooperetur ad interiorum emundationem.

Praeterea, gratia est quaedam inchoatio gloriae. Sed non potest alicui creaturae communicari quod ab ipsa sit gloria, sicut neque quod sit summum bonum. Ergo potestas cooperationis ad gratiam habendam, per quam fit peccatorum remissio, homini conferri non potuit.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod nec potestas excellentiae. Quia Matth. 23, dicitur, quod dedit unicuique secundum propriam virtutem. Sed non dedit potestatem excellentiae nisi soli Christo. Ergo non potuit aliis conferri.

2. Praeterea, potestas excellentiae competit Christo, secundum quod meritum ejus operatur ad remissionem omnium peccatorum, ut dictum est (sup. art. 1). Sed hoc non competit Christo nisi secundum quod ejus meritum habet quamdam infinitatem, ut in 3 lib. dictum est, dist. 18, quaest. 2, art. 6, quaestione. 1, et dist. 19, quaest. 1, art. 1, quaestione. 1. Cum ergo habere efficaciam infinitam in merendo non possit alicui creaturae purae conferri, videtur quod nec potestas excellentiae.

3. Praeterea, potestas excellentiae competit Christo secundum quod est caput Ecclesiae de ejus plenitudine omnes accipimus. Sed hoc competit ei quia est unigenitus a Patre, ut dicitur Joan. 1. Ergo nulli purae creaturae communicari potuit.

Sed contra, quidquid competit Christo secundum quod homo, potest et alii homini communicari. Sed potestas excellentiae, ut dictum est, competit Christo secundum quod homo est. Ergo potest alii hominibus (4) communicari.

Praeterea, ad potestatem excellentiae pertinet quod ad invocationem nominis Christi remissio peccatorum in ipso detur. Sed potuit etiam hoc Deus conferre Petro vel Paulo, ut ad invocationem nominis ejus baptisma conferretur, ut dicit Glossa 1 Corinth. 1. Ergo potestas excellentiae potuit aliis conferri.

(1) *Al. omittitur nam.*

(2) Colligitur ex Augustino ubi supra (*Ex edit. P. Nicolai*).

(3) *Al. deest dare.*

(4) *Al. omnibus.*

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. (1) 1. Videtur quod potentia creandi potuerit creaturae communicari. Plus enim Deus potest facere quam homo possit intelligere; quia *non est impossibile apud Deum omne verbum*, ut dicitur Luc. 1, 37. Sed quidam Philosophi posuerunt in aliquibus creaturis potentiam creandi, sicut Avicenna, qui dicit, quod intelligentia prima producit secundam, et sic deinceps. Ergo Deus posset hoc creaturae communicare.

2. Praeterea, nihil potentiae divinae absolute acceptae subtrahendum est quod in se contradictionem non implicat vel defectum. Sed quod aliqua creatura habet potentiam creandi hoc nullam contradictionem implicat, ut videtur; neque in aliquem defectum sonat, immo magis in perfectionem divinam: quia perfectum est quod potest aliterum facere quale ipsum est, ut dicitur in 4 Meteor. (cap. 5); et sic non ponit imperfectionem in Deo, quod ipse creator alios creatores constituit. Ergo hoc potentiae ejus subtrahendum non est.

3. Praeterea, forma est nobilior quam materia. Sed aliquibus creaturis collatum est ut possint producere formas. Ergo et potuit creaturae conferri ut possit producere materiam; et hoc est creare: ergo potentia creandi creaturae communicari potuit.

4. Praeterea, quanto est major resistentia tanto est major difficultas in actione. Sed contrarium magis resistit actioni quam non ens, quod non potest agere. Si ergo creaturae collatum est ut possit aliquid ex contrario facere, multo fortius potuit ei conferri ut possit aliquid ex non ente facere, quod est creare.

5. Sed contra, creaturae non potest conferri quod habeat potentiam infinitam, cum sit essentiae finita. Sed creatio est opus potentiae infinitae, quod patet per distantiam infinitam quae est inter ens et non ens. Ergo potentia creandi creaturae communicari non potuit.

6. Praeterea, creatori debetur latria. Sed hoc non potest creaturae communicari ut ei latria debeat, sicut nec quod sit Deus. Ergo creaturae non potest communicari potentia creandi.

7. Praeterea, nihil agit nisi secundum quod est actu. Sed creaturae non potest communicari quod sit actus purus. Ergo non potest sibi communicari quod agat se tota; ergo neque quod agat totum quod est in re, quod est creare.

Solutio I. Respondetur dicendum ad primam quaestionem, quod dupliciter dicitur aliquid non posse communicari alicui creaturae: aut quia nulli creaturae communicari potest aut quia alicui potest communicari sed non isti. Quidquid enim communicatum alicui traheret ipsum extra terminos suae speciei, non potest sibi communicari sicut equo non potest communicari quod habeat rationem, quamvis hoc communicatum sit homini. Quod autem communicatum alicui trahit ipsum extra terminos creaturae non potest alicui creaturae communicari. Potestas ergo auctoritatis communicata alicui traheret ipsum extra terminos creaturae: quia non potest esse quod creatura sit agens principale respectu nobilissimi effectus, quod

(1) Vide 1 p., quaest. 43, art. 3; et 2 contra Gentes, cap. 21; et de Potentia, quaest. 3, art. 4.

ultimo fini conjungimur, cujusmodi est gratia per quam fit remissio peccatorum. Et ideo omnes dicunt, quod potestas auctoritatis nulli creaturae communicari potuit. Sed de potentia cooperationis est duplex opinio. Magister enim in littera videtur dicere, quod potentia cooperationis ad emundationem interiorum possit alicui creaturae conferri, quamvis non sit collata: quod non potest intelligi de cooperatione quae fit per modum dispositionis quia haec collata est ministris Ecclesiae, ut dictum est. Alii autem dicunt contrarium, quod conferri non potuit. Utraque autem opinio aliquo modo sustineri potest. Cooperatur enim aliquid Deo instrumentaliter duobus modis. Uno modo ita quod per virtutem aliquam habentem esse absolutum et completum in natura operetur ad effectum aliquem producendum non solum secundarium, sed principalem, sicut ignis cooperatur Deo in generatione ignis alterius; et hoc modo accipiendo cooperationem, non poterat conferri homini ut Deo cooperetur in interiorum emundatione quae fit per gratiam: quia gratia elevat hominem ad vitam quandam quae est supra conditionem omnis naturae creatae; est enim esse gratiae supra esse naturale et hominis et Angeli, quae sunt supremae creaturae; et ideo agens quod propria virtute sibi animam assimilat per gratiam, oportet quod sit supra omnem virtutem creatam, et sic talis cooperatio excedit terminos creaturae. Alio modo aliquid cooperatur Deo non per virtutem quae habeat esse perfectum in natura, neque ad ultimum principalem effectum directe perfringendo, sicut de sacramentis in 1 dist., qu. 1, art. 4, dictum est, et hoc modo cooperari Deo in interiorum emundatione, ut quidam dicunt, disponendo, potuit homini conferri sine sacramentis, sicut sacramenta praebendo facit; et hoc modo cooperari pertinet ad potestatem excellentiae in Christo, ut dictum est.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc intelligitur de potestate excellentiae quam Christus habuit etiam secundum quod homo; quae includit potestatem cooperationis secundo modo dictae; non autem de potestate cooperationis primo modo dictae.

Ad secundum dicendum, quod auctoritas ibi accipitur non respectu emundationis, sed respectu institutionis sacramentorum eis efficaciam praebendo per meritum baptizantis, quod ad potestatem excellentiae pertinet; et hoc potuit eis conferri. Vel dicendum, quod non loquitur de auctoritate prima sed de subauctoritate: quod patet ex eo quod sequitur in Glossa: *Ita scilicet quod ipse principalis auctor existeret.*

Ad tertium dicendum, quod hominibus datur potestas expellendi daemones quantum ad effectum noementi corporalis, quem in vexatis faciunt, non autem quantum ad effectum spiritualis noementi, quod est peccatum expellere, et a servitute daemones liberare. Joan. 8, 56: *Si Filius vos liberaverit, vere liberi eritis.*

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod potestatem excellentiae Deus homini puro conferre potuit, sed tamen non fuit deens, ne spes in homine poneretur, et ut Ecclesiae tum caput esse ostenderet, a quo omnia membra spirituales sensum et motum recipiunt.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc intelligitur de illis quae sunt necessaria ad perfectionem

hominis vel quantum ad esse naturae vel quantum ad esse gratiae. Non enim oportet quod Deus homini dederit omnem gratiam quam datam quam dare potest: quia divisiones gratiarum sunt, et dat unicuique sicut vult; 1 Corinth. 12.

Ad secundum dicendum, quod ad hoc quod homo purus cooperetur Deo in interiorum emundatione modo praedicto non oportet quod haberet efficaciam infinitam in merendo, quam vis Christus quodammodo habuerit infinitatem in merendo: quia non cooperaretur in respectu omnium, nec ita plene sicut Christus.

Ad tertium dicendum, quod gratia capitis in Christo distinguitur a gratia univis: quavis ex ipsa unione per quamdam condecantiam plenitudo omnis gratiae, et capitis et singularis personae in illa anima fuerit. Nec tamen sequitur, si alicui quantum ad aliquid potestas excellentiae conferretur, puta quod in nomine ejus baptismus daretur vel quod meritum ejus aliquo modo operetur ad effectum baptismi in illo baptizato, quod esset simpliciter caput.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod communis opinio habet, quod creatio non potest alicui creaturae communicari: quia est opus infinitae potentiae, propter distantiam infinitam quae est inter simpliciter ens et simpliciter non ens, inter quae est mutatio creationis; potentia autem infinita non potest esse in essentia finita. Unde ex hoc ipso quod ponitur potentia infinita alicui communicari, ponitur consequenter quod illud habeat essentiam infinitam, et per hoc habeat esse non receptum, sed purum et simplex; et sic ponitur extra terminos creaturae; et ideo nulli creaturae secundum communem opinionem communicari potest talis potentia.

Ad primum ergo dicendum, quod illi philosophi qui hoc posuerunt, non intellexerunt plene rationem creationis, et quomodo requirit potentiam infinitam agentem; et ideo non intellexerunt impossibilitatem suae positionis.

Ad secundum dicendum, quod hoc etiam implicat contradictionem, inquantum ponitur creaturam habere essentiam infinitam; et per consequens non (1) esse creaturam; et sonat in defectum divinae majestatis, cui ponitur aliquid in essentia infinitate posse acquari. Non enim oportet ut quod est perfectionis apud nos, scilicet posse aliquid facere aequale (2) sibi sit perfectionis apud Deum ut scilicet possit facere aliquid aequale sibi.

Ad tertium dicendum, quod nullum agens creatum facit formam, quia formae non fiunt ut probatur in 7 Metaph. (text. 27), sed educuntur de potentia materiae. Sed materia non potest educi de potentia alterius; et ideo non est simile de forma et materia.

Ad quartum dicendum, quod contrarium ex quo fit generatio, non impedit actionem agentis nisi dupliciter. Uno modo, debilitando virtutem agentis, quod etiam non est universaliter verum, sed in his tantum in quibus est mutua actio et passio, unde hoc accidit. Alio modo, per se loquendo, elongando potentiam passivam patientis per indispositionem a receptione effectus agentis; et hoc est in omnibus. Constat autem quod nulla

(1) *Al. deest non.*

(2) *Al. deest aequale.*

indispositio potest potentiam passivam tantum elongare ab effectu agentis percipiendi, quantum subtractio ipsius potentiae totaliter; et ideo multo maioris virtutis est facere aliquid ex nihilo quam ex contrario, simpliciter loquendo; quamvis secundum quid hoc habeat aliquam difficultatem quae non est in illo.

Quia tamen Magister in littera dicit, quod potest creaturae communicari ministerium creationis et non auctoritatis: si quis vellet eum in hoc sustinere, posset dicere, quod tunc proprie aliquid creatur quando fit ex nullo praesistente. Unde patet quod creatio de sui ratione excludit praesuppositionem alicujus praesistentis. Hoc autem contingit dupliciter. Uno modo ita quod excludat omne praesistens et ex parte agentis et ex parte facti, ut scilicet creatio dicatur quando nec agit virtute alicujus prioris agentis nec factum sit ex aliqua praesistente materia; et haec est potentia auctoritatis in creando, et est infinita; et ideo noli creaturae communicari potest. Alio modo ita quod excludat praesistens ex parte facti, sed non ex parte agentis, ut scilicet dicatur creatio, sed (1) minus proprie, quando aliquid agens virtute alicujus prioris agentis ex non praesupposita materia aliquid effectum producit, et sic erit creationis ministerium; et ita aliqui philosophi posuerunt aliquas creaturas creare; et sic Magister dicit quod potuit communicari potentia creandi, non est autem alicui communicata.

Secundum hoc ergo ad quintum dicendum esset secundum Magistrum, quod distantia inter ens et non ens requirit absolute infinitatem potentiae in eo qui facit aliquid ex simpliciter non ente. Quod enim in motibus virtus movens proportionetur distantiae quae est inter terminos, ideo contingit, quia ab illa distantia motus accipit quantitatem. Quanta enim est via, tantus est motus, ut dicitur in 4 Physic. (text. 99). Motus autem est proprius effectus virtutis moventis, in quantum hujusmodi, ei proportionatus. Sed in creatione non sic est: quia non ens purum non est per se terminus creationis, sed per accidens se habet ad ipsam: dicitur enim aliquid fieri ex non ente, id est post non ens. Unde creatio non habet quantitatem ex distantia non entis ad ens, sed ab ente quod (2) creatur; et ideo non oportet quod potentia creantis proportionetur distantiae quae est inter ens et non ens, sed solum ei quod creatur, quod non est infinitum; et ideo non requiritur potentia infinita simpliciter, sed infinita secundum quid, (3) scilicet non commensurata alicui materiae determinatae, sicut sunt omnia agentia naturalia et materialia: ignis enim non habet effectum nisi in aliqua materia determinata, quia virtus ejus materialis est. Et ideo etiam philosophi non posuerunt creationem secundo modo, nisi in substantiis incorporeis et immaterialibus. Vel dicendum, quod non est distantia infinita inter ens et non ens ex parte ipsius entis, nisi ens sit infinitum: quia tantum distat aliquid ab uno oppositorum, quantum participat de altero; unde non distat in infinitum a non esse nisi quod esse infinitum habet, scilicet Deus, cui quanto reliqua entia sunt proximiora, tanto magis a non

(1) Al. scilicet.
(2) Al. deest quod.
(3) Al. additur ut.

esse distant, sicut Augustinus dicit in lib. 12 Confession., quod Angelus factus est prope Deum, materia prope nihil. Sed verum est quod dicta distantia est quodammodo infinita ex parte non entis simpliciter, eo quod neque determinatam distantiam ab aliquo ente signato transcendit, quia nihil potest magis distare ab ente quam non ens. Contingit enim aliquam distantiam esse infinitam ex una parte et finitam ex altera, sicut quodcumque fit comparatio finiti ad infinitum. Nisi enim esset aliquo modo talis distantia finita, non distaret minus una creatura a Deo quam altera; et nisi esset aliquo modo infinita, posset intelligi aliquid magis distans a creatura quacumque quam Deus. Creatio autem non respicit hanc distantiam ex parte non entis, sed magis ex parte entis, quod est creationis terminus.

Ad sextum dicendum, quod latria debetur Creatori in quantum ipse est primum agens, ejus virtute omnia alia agunt, et ipse non agit virtute alterius; et hoc non potest alicui creaturae communicari.

Ad septimum dicendum, quod quamvis nulla creatura sit in qua non sit aliquid de potentia, ad minus secundum quod ejus natura se habet ad esse quod recipit a Deo sicut potentia ad actum; tamen aliqua creatura est in qua nihil de potentia remanet quae non sit completa per actum, sicut est Angelus; et ideo talis creatura se tota potest agere, quamvis primum principium suae actionis sit aliquid aliud ab ipsa, scilicet Deus, qui est primum agens.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur, qui possint baptizare; et circa hoc quaeruntur tria: 1.º utrum possint baptizare tam ordinati quam non ordinati; 2.º utrum possint baptizare tam boni, quam mali; 3.º utrum possint baptizare tam homines quam Angeli.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum nullus possit baptizare nisi habeat ordinem.
(5 p., quaest. 67, art. 1, 2, 3, 4 et 5.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod nullus possit baptizare nisi habeat ordinem. Actum enim hierarchicum nullus potest exercere nisi sit hierarchiae particeps. Sed illis qui non habent ordinem, non sunt participes hierarchiae, quia non habent aliquem sacrum principatum. Ergo cum baptizare sit actus hierarchicus, quia baptismus est purgatio et illuminatio, ut dicit Dionysius in ecd. Hierar. (cap. 3, part. 1), videtur quod nullus possit baptizare nisi habeat ordinem.

2. Praeterea, sicut baptismus est sacramentum necessitatis, ita et poenitentia. Sed nullus potest absolvere sacramentaliter in poenitentia nisi habeat ordinem. Ergo et similiter nullus non ordinatus potest baptizare.

Sed contra est quod Isidorus (1) dicit, quod cum ultima necessitas cogit, etiam laici fidelibus permittitur baptizare. Sed laici non habent ordinem. Ergo etc.

(1) Lib. 1 de Officiis, cap. 14 (Ex edit. P. Nicolai).

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod baptizare sit proprium ordinis diaconi. Quia, secundum Dionysium, diaconi habent vim purgativam. Sed baptismus principaliter ad purgandum est institutus. Ergo diaconis competit baptizare ex proprio officio.

2. Praeterea, Marc. ult., simul iungitur officium baptizandi cum praedicatione Evangelii. Sed praedicatione Evangelii pertinet ad diaconos ex proprio officio. Ergo et baptizare.

Sed contra est quod Isidorus dicit (ubi supra), quod baptismi ministerium nec ipsis diaconibus implere est licitum.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod non baptizati baptizare non possint. Minus enim est sacramentum recipere quam sacramentum conferre. Sed non baptizati non possunt sacramentum aliquid recipere: quia, secundum Dionysium (de ecd. Hierar., cap. 3, part. 1), non sunt ad spirituales et hierarchicas actiones idonei. Ergo nec sacramentum baptismi conferre possunt.

2. Praeterea, si non baptizatus posset baptizare, et ipse baptismum indigeret, posset seipsum baptizare. Sed hoc est impossibile: tum quia nulla res, secundum Augustinum (1), seipsam gignit ut sit; baptismus autem regeneratio quaedam est: tum quia non posset servari forma Ecclesiae. Ergo non baptizatus baptizare non potest.

Sed contra est quod in littera dicitur, quod Romanus Pontifex non hominem iudicat qui baptizat, sed ad spiritum Dei, quamvis paganus sit qui baptizat. Sed paganus non est baptizatus. Ergo non baptizatus potest baptizare.

Solutio. I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod baptismus inter alia sacramenta est maxime necessitatis: tum quia pueris non potest aliter subveniri; tum quia etiam nec adultis quantum ad remissionem totius poenae; et ideo ea quae ad necessitatem sacramenti requiruntur, debuerunt esse communissima et ex parte materiae, scilicet aquae, quae ubique haberi potest, et ex parte ministri, ut quilibet homo baptizare possit; et sic sanctificatio materiae et benedictio praecedens baptismum non est de necessitate sacramenti, sed de solemnitate, quam non licet praetermittere propter Ecclesiae institutionem. Et etiam ordinatio ministri non est de necessitate sacramenti, sed de solemnitate; et peccat si aliquis non ordinatus baptizet, nisi necessitas imminet, tamen sacramentum confert.

Ad primum ergo dicendum, quod homini non competit actus hierarchicus ex natura sua, sed ex divina institutione et sanctificatione; et quamvis simpliciter gradum hierarchicum non contulit omni homini, tamen actum istum hierarchicum omnibus hominibus contulit propter necessitatem, sicut omnibus aquis vim regenerativam dedit.

Ad secundum dicendum, quod non est simile de poenitentiae Sacramento, et baptismi: quia aliquis sine absolute Sacramento poenitentiae potest salvari in necessitate nec iterum absolutio sacerdotalis a tota poena absolvit; sed in pueris non

(1) Lib. 1 de Trin., cap. 2 (Ex edit. P. Nicolai).
S. Th. Opera omnia. V. 7.

est aliquid aliud per quod possint salvari, nec quo adulti possint a tota poena liberari; et ideo est majoris necessitatis quam poenitentia.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod in potentis ordinatis ita est quod quidquid potest potentia inferior, potest superior; sed non convertitur. Unde cum potestas sacerdotalis ordinis sit supra potestatem diaconi, sacerdos habet vim purgativam cum illuminativa; sed diaconus habet purgativam tantum sine illuminativa. Et quia in omnibus sacramentis novae legis est illuminatio gratiae cum purgatione, ideo non est diaconus proprius minister baptismi nec alicujus sacramenti sed aliorum sacramentalium, sicut exorcismi, et expulsionis immundorum a divinis, ut cum dicit: *Si quis Judaeus est, abscedat*; et eruditionis eorum qui ignorant qualiter se habere debeant ad divina, ut cum dicit: *Flectamus genua, et Humiliate vos*, ad benedictionem, vel aliud hujusmodi.

Ad primum ergo dicendum, quod baptismus non habet tantum purgare, sed illuminare, ut dicit Dionysius (de ecd. Hierar., cap. 3, part. 1); et ideo non competit diacono, sed sacerdoti.

Ad secundum dicendum, quod ad diaconum pertinet praedicare Evangelium, et in Ecclesia recitare, quod est quasi loqui linguis; sed ad presbyterum pertinet interpretari et exhortari, quod est quasi prophetare.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod sicut aqua absque omni sanctificatione est materia baptismi, ita etiam homo absque omni sacramentali sanctificatione est baptismi minister quantum ad necessitatem sacramenti; unde non baptizatus potest baptizare, dummodo servet formam Ecclesiae, et habeat intentionem baptizandi.

Ad primum ergo dicendum, quod receptio aliorum sacramentorum non est tanta necessitatis quantae collatio istius; et ideo potest aliquis conferre hoc sacramentum quia alia non posset percipere.

Ad secundum dicendum, quod quamvis posset aliquis non baptizatus baptizare alium, non tamen potest seipsum baptizare rationibus praedictis in objectione. Sed quod Innocentius tertius in decretali quadam (extra de baptis. et ejus effectu, cap. *Debitum*) dicit: *Judaeus qui se ipsum in aquam immerit, dicens: Ego baptizo me in nomine Patris etc. si decessisset, ad patriam evolasset*, intelligendum est propter vim contritionis et devotionis, ex cuius magnitudine hoc procedere videbatur, ut inter Judaeos existens, quasi periculo mortis se offerret.

ARTICULUS II.

Utrum mali sacramentum baptismi conferre possint.
(5 p., quaest. 64, art. 3 et 6.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod mali sacramentum baptismi conferre non possint. Sicut enim ad baptismum requiritur forma et materia, ita et minister. Sed si sit materia indebita vel forma, non erit baptismus. Ergo et similiter si sit minister indebitus. Sed mali non sunt debiti ministri: quia, sicut dicit Augustinus (super Joan., tract. 3), justos oportet esse per quos baptizatur. Ergo mali sacramentum conferre non possunt.

2. Praeterea, membrum aridum non participat aliquam actionem corporis. Sed baptizare est ali-

qua actio corporis mystici. Cum ergo mali sint quasi membrum aridum, carens pinguedine caritatis et gratiae, videtur quod baptismum conferre non possint.

Sed contra sunt plures rationes in littera.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod per eos non conferatur res sacramenti. Eccl. 54, 4: *Ab immundo quis mundabitur?* Sed peccator omnino est immundus. Ergo ab eo nullus potest mundari. Cum ergo mundatio sit res sacramenti baptismi, videtur quod per malos res sacramenti non conferatur.

2. Praeterea, sacerdotes sunt medii inter Deum et plebem, divina in sacris praebentes populo per doctrinam, et ea quae sunt populi repraesentantes Deo per orationem. Sed orationes malorum sacerdotum non prosunt plebi: quia, secundum Gregorium in Pastoralibus (part. 1, cap. 11), *cum is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur*. Ergo nec sacramenta per malos ministros data prosunt ad effectum salutis.

Sed contra est quod in littera dicitur: *Cum baptizat malus, illud quod datum est, unum est, nec impar propter impares ministros*. Sed boni baptizando conferunt sacramentum et rem sacramenti. Ergo et mali.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod per meliorem ministrum baptismus datus majorem effectum habeat. Multiplicata enim causa multiplicatur effectus. Sed baptismus ex opere operato gratiam confert: similiter etiam patet quod sancti homines ex opere operante gratiam alicui merentur. Ergo si opus operans baptizans adiungatur cum efficacia baptismi, major gratia dabitur.

2. Praeterea, baptismus magis est ordinatus ad spirituales salutem quam ad corporalem. Sed aliquis baptizatus a sancto homine, meritis et intercessione baptizantis quandoque salutem corporalem consequitur; quod non est ex opere operato; quia baptismus ad hoc efficaciam non habet: sicut patet de Constantino, quem Silvester baptizavit. Ergo etiam quantum ad spirituales salutem baptismus a bono ministratus potest amplius effectum spiritualis salutis habere.

Sed contra est quod in littera dicitur: *Non est melior baptismus qui per meliorem ministrum datur; sed per ministros dispares Dei minus est aequale*.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod malus minister peccet baptizans. Quia, sicut Augustinus in littera dicit, justos oportet esse per quos baptizatur. Si ergo non sint justus cum baptizant, faciunt quod non oportet. Ergo peccant.

2. Praeterea, eucharistiae sacramentum non est majoris efficaciae quam baptismi. Sed peccat sacerdos indigne accedens ad illud sacramentum, ut patet 1 Corinth., 11. Ergo et peccat, si sit malus, baptizando.

3. Sed contra, ex officio habet quod baptizat. Ergo exequendo suum ministerium non peccat.

4. Praeterea, ipse tenetur baptizare. Ergo si baptizando peccat, esset perplexus; quod non potest esse.

QUAESTIUNCULA V.

Uterius. 1. Videtur quod recipiens in se vel in alio sacramentum a malo sacerdote, peccat. Quia consentiens peccanti ipse peccat. Sed sacerdos in aliquo casu peccat indigne baptizans. Ergo et ab eo baptismum accipiens vel exigens.

2. Praeterea, esto quod sacerdos non velit baptizare sine pretio, constat quod si datur ei pretium, simonia committitur; quod sine peccato fieri non potest. Ergo in alio casu peccat accipiens sacramentum baptismi a malo ministro.

Sed contra est quod Augustinus in littera dicit: *Nec timeo adulterum nec homicidam*. Esset autem timeendus, si ab eo accipiens sacramentum peccaret. Ergo nec peccat ab eo accipiens sacramentum.

Solutio I. Respondeo dicendum, ad primam questionem quod in sacramentis est aliquid quod est de substantia sacramenti, et aliquid quod est de convenientia sacramenti et solemnitate. Si ergo subtraheretur aliquid quod est de substantia sacramenti, non erit verum sacramentum; si autem subtraheretur aliquid eorum quae requiruntur ad solemnitatem vel convenientiam sacramenti, propter hoc non desinit esse sacramentum. Unde cum bonitas ministri non sit de substantia sacramenti, quia non omnino certa est, sed quandoque ignorata, ea autem quae sunt de substantia sacramenti oportet esse certa; patet quod subtrahata bonitate ministri adhuc est sacramentum, dummodo alia quae sunt de substantia sacramenti, observentur.

Ad primum ergo dicendum, quod debitum dicitur dupliciter. Uno modo, debitum necessitatis; et sic est debitum minister baptismi quilibet homo. Alio modo, debito convenientiae et congruitatis; et sic oportet ministrum esse bonum, sicut oportet aquam in qua fit baptismus, esse mundam ob reverentiam sacramenti; tamen si sit immunda, nihilominus fit in ea baptismus; et similiter si sit minister malus, nihilominus confertur baptismus.

Ad secundum dicendum, quod duplex est actio corporis. Una est intranea, sicut sentire, vivere, et huiusmodi; et talem actionem non participat membrum aridum; et similiter nec homo malus actionem virtutum, quae huic proportionatur. Alia est actio ad extra; et talis actio bene potest fieri per membrum aridum, sicut percutere, quod etiam omnino re inanimata fit, ut baculo; et huic proportionaliter respondet ministerio sacramentorum.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum, quod duplex est agens; unum principale, et aliud instrumentale. Agens autem principale, cum agat sibi simile, oportet quod habeat formam, quam inducit per suam actionem in agentibus univoceis, vel aliquam nobiliorem in agentibus non univoceis. Sed agens instrumentale non oportet quod habeat formam quam inducit ut disponentem ipsum, sed solum per modum intentionis, sicut de forma scanni in terra patet, ut in 1 dist., quaest. 1, art. 4, quaestione 1 et 2, dictum est. Agens autem principale in baptizando est ipse Deus per auctoritatem, et ipse Christus secundum quod homo, cuius meritum operatur in baptismis; et ex plenitudine divinae bonitatis et gratiae Christi pervenit

gratia ad baptismum. Sed baptizans est tantum agens instrumentale; unde non refert ad rem sacramenti percipiendam, utrum ipse gratiam habeat, vel non.

Ad primum ergo dicendum, quod actio non attribuitur instrumento secundum Philosophum (lib. 2 de Generat. Animal., cap. 1), proprie, sed principali agenti. Unde proprie et per se loquendo iste malus minister non est qui mundat, sed Christus, de quo dictum est, Joan. 1, 55: *Hic est qui baptizat*.

Ad secundum dicendum, quod in oratione orans est sicut principale agens, non solum sicut instrumentale; et ideo requiritur ad efficaciam orationis quod ex opere operante effectum sortiatur, non solum ex opere operato, sicut est in sacramentis; et ideo malorum orationes infructuosae sunt, quantum ex eis est; sed esse fructuosae aliis pro quibus oratur, propter eorum devotionem, vel in quantum orant in persona Ecclesiae.

Solutio III. Ad tertiam questionem, dicendum, quod aliquid dicitur effectus alicuius per se et per accidens. Per se quidem effectus alicuius est quod per ipsum ad hoc ordinatum producit, sicut domus aedificatoris. Per accidens quod conjungitur ei quod est effectus per se, sicut si habitatio domus dicatur effectus aedificatoris. Sic ergo dico, quod effectus per se baptismi aequalis est a quocumque detur, vel a malo vel a bono, ceteris paribus ex parte baptizati; sed cum effectu baptismi potest aliquid aliud baptizato conferri, sive pertineat ad salutem corporis, sive animae, ex merito baptismi; et hoc non est proprie effectus baptismi: quia baptismus non est causa nisi instrumentalis, et non est instrumentum agens in virtute ministri, qui et ipse instrumentum est, agens (1) in virtute Christi et Dei.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Solutio IV. Ad quartam questionem dicendum, quod quicumque in peccato mortali existens, exhibet se ministrum Ecclesiae (2) in quocumque spiritali, peccat, secundum quorundam opinionem satis probabilem, et quae per auctoritatem Dionysii (cap. 3 eccles. Hierarch.), confirmatur, ut infra dist. 24, quaest. 1, art. 5, quaestione 1, melius ostenditur; et ideo sacerdos baptizans eum solemnitate, ministrum Ecclesiae se exhibens, peccat mortaliter; si autem simpliciter baptizet in articulo necessitatis, non quasi minister Ecclesiae, sed sicut vetula baptizare posset, non peccat.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas Augustini non multum cogit, quia loquitur de opportunitate congruentiae; et praeterea loquitur de illis qui baptizant ut ministri Ecclesiae; unde subdit: *Iustos oportet esse tanti iudicis ministros*.

Ad secundum dicendum, quod secus est de eucharistia: quia illud sacramentum nunquam nisi a ministris Ecclesiae perfici potest; et ideo semper aliquis celebrans illud sacramentum, ministrum Ecclesiae se exhibet.

Ad tertium dicendum, quod quamvis ex officio competat sibi quod baptizat, tamen officium suum debet juste exercere, sicut dicitur Deut. 16, 20: *Iuste quod iustum est exequeris*.

Ad quartum dicendum, quod ipse non est perplexus: quia potest conteri de peccato, et tunc baptizare et conficere.

(1) Al. deest agens.

(2) Al. additur etiam.

Solutio V. Ad quintam questionem dicendum, quod malus minister aut est praecisus ab Ecclesia aut non. Si sit praecisus ab Ecclesia, tunc peccat ab eo recipiens sacramentum, nisi in necessitate in qua posset etiam a Pagano vel a Iudaeo suscipere. Si autem non sit praecisus ab Ecclesia, non peccat ab eo accipiens sacramentum, nisi per accidens scilicet si ejus peccato communicet.

Ad primum ergo dicendum, quod dato quod malus sacerdos peccet baptizando, non tamen oportet quod ille qui ab eo baptismum recipit vel exigit, etiam excepto casu necessitatis, peccet propter duas rationes. Primo quia isti non potest esse certum quod ille sit in peccato mortali, cum in uno instanti spiritus operetur justificationem impii. Secundo, quia iste petit quod iustum est quia a suo sacerdote debet sacramenta percipere. Nec propter hoc cogit vel inducit eum ad peccandum: quia ille potest reddere quod debet non peccando.

Ad secundum dicendum, quod aut ille qui est baptizandus, est adultus, aut non. Si est adultus, sufficit ei petere baptismum ad salutem, quia baptizatur baptismis flaminis; nec debet propter hoc simoniam committere. Si autem sit puer qui est baptizandus, tunc potius debet ipsemet puerum baptizare, quam pretium sacerdoti pro baptismis simoniae dare. Et tamen licitum est ei aquam emere, si alias habere non posset, quia aqua non est sacrum quid: et si sit sanctificata non operatur ad baptismum de necessitate ejus existens quasi sanctificata, sed quasi aqua; et ideo non emit aquam sanctificatam, sed aquam. Quidam vero dicunt, quod potest pretium dare: quia hoc non est simoniam committere, sed redimere vexationem suam. Sed primum melius videtur.

ARTICULUS III.

Utrum daemon in figura hominis apparens possit baptizare. — (5 p., qu. 66, art. 7.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod daemon in figura hominis apparens possit baptizare. Dicit enim Augustinus super Joan. (tract. 5), quod talis est baptismus, qualis ille in cuius potestate datur. Si ergo diabolus baptizet invocando potestatem Trinitatis, bonus est baptismus.

2. Praeterea, in baptizante non requiritur assimilatio ad Deum per gratiam, quia etiam mali possunt baptizare; nec etiam assimilatio per characterem, quia etiam pagani baptizare possunt. Ergo sufficit assimilatio per naturam. Sed hoc est in daemonibus. Ergo possunt baptizare.

Sed contra, ministri baptismi ad Christum est aliqua conventio. Sed nulla est conventio Christi ad diabolum, ut patet 2 Corinth., 6. Ergo diabolus non potest conferre sacramentum baptismi.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod bonus Angelus in figura hominis apparens, baptizare possit. Baptismus enim est actio hierarchica: quia est illuminatio et purgatio, secundum Dionysium (in eccl. Hierarch., cap. 4). Sed Angeli exercent in nos hierarchicas actiones: quia purgant nos perficiunt, et illuminant. Ergo possunt baptizare.

2. Praeterea, in actionibus hierarchicis ita est

quod quaecumque actionem potest facere inferior, potest facere superior: sicut quidquid potest diaconus, potest sacerdos. Sed, secundum Dionysium (12 cap. cael. Hier.), quilibet Angelus est major summo sacerdote apud nos, qui ex eorum potestatis participatione Angelus dicitur, Malach. 2. Si ergo sacerdos homo potest baptizare multo fortius Angelus.

Sed contra, baptismus est actio militantis Ecclesiae. Sed Angeli non sunt neque actu neque potentia de Ecclesia militante. Ergo baptizare non possunt.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod diabolus in figura sacerdotis apparet potest immergere, sed non sacramentum conferre, propter duas rationes. Primo, quia dispensatio sacramentorum non est concessa nisi hominibus, qui conveniunt eum Verbo incarnato, a quo sacramenta fluxerunt in natura assumpta; et etiam cum sacramentis, in quibus est spiritualis virtus in corporeis elementis, sicut et homines ex natura spirituali et corporali compositi sunt. Secundo si baptizare se fingeret, semper esset timendum quod non faceret intentione baptizandi, quae ad sacramentum exigitur, sed intentione decipiendi: quia non esset probabile quod tantum homini procuraret, sicut est spiritualis regeneratio.

Ad primam ergo dicendum, quod ubi datur baptismus, talis est qualis ille in cuius potestate datur. Sed diabolus nullo modo dare potest.

Ad secundam dicendum, quod homo peccator habet similitudinem cum Deo non solum quantum ad naturam divinam per imaginem, sed etiam quantum ad naturam assumptam; et iterum in malis hominibus possibile est esse similitudinem per gratiam, non autem in daemonibus. Et praeterea quod omnibus hominibus concessa est baptizandi potestas, hoc est propter necessitatem sacramenti, ut omnibus possit de facili adesse baptizans. Sed diaboli conversatio non est cum hominibus; unde non jure datur ad necessitatem sacramenti, si sibi potestas illa concederetur.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum quod Angelis bonis non est collata potestas baptizandi, propter duas rationes. Primo, quia non habent praedictam convenientiam cum sacramento, et cum Christo, qui est auctor sacramenti. Secundo, quia ad necessitatem baptismi non valeret potestas eis concessa, cum non sint in promptu hominibus, ut per eos baptizentur (1). Sed sicut Deus potentiam suam sacramentis non alligavit, ita nec potestatem consecrandi sacramenta alligavit aliquibus ministris; unde qui dedit hanc potestatem hominibus, posset dare et Angelis. Nec Angelus bonus baptizaret nisi divinitus potestate sibi

(1) Al. nec per eos baptizarentur.

DISTINCTIO VI.

Quibus liceat baptizare.

Nunc quibus liceat baptizare, addamus. De hoc Isidorus ait (lib. 2 de Officiis, cap. 24, et habetur de consecr., dist. 4, cap. a Constat): « Constat baptismum solis sacerdotibus esse traditum, ejusque ministerium: nec ipsis diaconibus in-

concessa; unde si baptizaret, non esset rebaptizandus, immo constaret quod bonus Angelus esset; sicut et iudicium est, templum quod per Angelos consecratur, non oportere per hominem consecrari, ut legitur in historia dedicationis sancti Michaelis.

Ad primum ergo dicendum, quod Angeli actiones hierarchicas eis proportionaliter (1) exequentur, sicutque (2) invisibiles: non autem eis est proportionale ut per corporalia hierarchicas actiones perficiant.

Ad secundum dicendum, quod non oportet quod superior potestas eodem modo operetur quo inferior, sed modo altiori; et ideo non oportet si homines sacerdotes per sacramentalia symbola actiones hierarchicas exequentur, quod hoc Angeli possint facere, sed modo altiori.

Expositio textus.

Quid noverat Joannes Baptista? Dominum. Sciendum est, quod Joannes antequam intraret eremum, Christum cognovit personaliter ex conversatione, cum fuerit ejus cognatus per carnem et sevit etiam dignitatem ejus ex prophetica revelatione sed propter longam moram miserat vultus ejus imaginationem; unde personaliter eum non cognoscebat. Et ideo Christo veniente ad baptismum, tria didicit, secundum diversos sanctos: quia, secundum Chrysostomum (hom. 16 in Joan.), didicit quod iste in persona erat ille quem praedicaverat venturum: secundum Augustinum (tract. 3 in Joan.), didicit quod habere potestatem excellentiae quam sibi retineret, tamen posset eam servis largiri quod tamen in generali prius sciverat, sed tunc in speciali de hac persona cognovit; sed secundum Hieronymum (5) didicit, quod per baptismum Christi non solum gratia conferretur mundans a culpa, sed etiam ab omni poena absolvens, quod habet ab ejus passione.

Tot essent (4) baptismi quot servi. Hoc non videtur esse inconveniens; quia per hoc non differret baptismi secundum speciem, cum haberent unam formam et unum effectum, sed differret tantum secundum materiam, sicut et nunc differunt. — Et dicendum, quod differret secundum virtutem, et secundum invocationem; et sic esset occasio schismatis (5) in Ecclesia, ut unus diceret: Ego sum Pauli, alius, Ego sum Petri.

(1) Nicolai proportionalitas.

(2) Al. sed.

(3) Non occurrit expresse quidquam tale in Hieronymo, qui baptismum nihilominus hanc vim habere saepe urget, et nominaliter lib. 6, super Ezech. ad illa verba, cap. 47: *Transiit equum usque ad tolus* (Ex edit. P. Nicolai).

(4) Al. nec tot essent.

(5) Al. schismatis.

« plere est licitum aliquo Episcopo, vel presbytero (4) nisi « his procul absentibus, ultima langnoris cogit necessitas:

(1) Al. episcopis, vel presbyteris.

« quod etiam laici fidelibus permittitur (1). » Item ex Concilio Carthaginiensi: « Mulier quavis sancta, baptizare non « praesumat, nisi necessitate cogente. » De illis vero qui ab haereticis baptizantur, utrum rebaptizandi sint, quæri solet. Ad quod breviter dicimus, quia quicumque sit qui baptizet, si servatur forma a Christo tradita, verum baptismum dat: et ideo qui illum sumit, non debet rebaptizari. Unde Beda (homil. 56, et habetur de consecr., dist. 4, cap. a Sive haereticus, etc.): « Sive haereticus, sive schismaticus, sive facinus « norosus quisque in confessione sanctæ Trinitatis baptizet, « non valet ille qui baptizatus est, a bonis catholicis rebaptizari, ne confessio et Trinitatis invocatio videatur annullari. » Item Augustinus (lib. 63 Quæst., ad Orosium quæst. 59, c. 2): « Quamvis unum sit baptismus et haereticorum, si licet eorum qui in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizantur, et Ecclesiae catholicae; tamen qui foras Ecclesiam baptizantur, non solum ad salutem baptismum, sed ad perniciem, habentes formam sacramenti, virtutem autem ejus abnegantes; et ideo Ecclesia non eos baptizat (5) qui in nomine Trinitatis baptizati sunt; et ipsa est forma sacramenti. » Item: « Rebaptizare haereticum, qui haec « sanctificationis signa preceperit, omnino peccatum est; ca- « tholicum vero rebaptizare (4) immanissimum scelus est. » Ex his aperte colligitur quod qui etiam ab haereticis baptizati sunt servato charactere Christi, rebaptizandi non sunt, sed tantum impositione manus reconciliandi; ut Spiritum sanctum accipiant, et in signum detestationis haereticorum. Sunt tamen nonnulli Doctores, ut Cyrillus, et alii quidam, qui dicere videntur, ab haereticis non posse tradi baptismum, et eos esse rebaptizandos, cum veniant ad Ecclesiam, qui ab illis dicuntur baptizati. Sed hoc de illis verum est qui extra formam Ecclesiam rebaptizantur, et ideo Ecclesia non ibi a veritate deviasse videtur, qui ait de haereticis (lib. 4 Epistoliarum, epist. 12): « Quomodo sanctificatio aquam potest, « cum ipse immundus est, et apud quem Spiritus sanctus non « est? cum Dominus dicat in lege (Num. 19, 22). Quaecum- « que tetigerit immundus, immunda erunt? Quis potest dare « quod ipse non habet? » Hoc ergo ex ignorantia eum dixisse Augustinus innuit (de unic. baptis. contra Pelitianum, cap. 15), dicens: « Martyrem Cyprianum gloriosum, qui apud « haereticos vel schismaticos datum baptismum nobis cogno- « scere (3), cum eos nimis detestaretur, tanta ejus merita « usque ad triumphum martyrii secuto sunt, ut et castitas « qua excellabat loci oblationis illi fugaretur; et si quid pur- « gandum erat (6), passim facile tolleretur. Nec nos, qui « baptisum veritatem et haereticorum iniquitatem agnoscimus, « ideo Cypriano meliores sumus, sicut nec Petrus, quia Gen- « tes judicare non cogimus. »

Quod nullus in materno utero baptizetur.

Hoc etiam sciendum est, quod licet ter immergamur propter mysterium Trinitatis, tamen unum baptismum reputatur (ut dicit Hieronymus super Epist. ad Ephes. et de consecr., dist. 4, cap. a Eodem modo). Illud etiam ignorandum non est, quod in materno utero nullus baptizari potest, etiam si mater baptizetur. Unde Isidorus (lib. 1 de summo Bono, cap. 24): « Qui in maternis uteris sunt, baptizari non possunt: « quia qui natus advenit secundum Adam non est, secundum « Christum non potest renasci: nec regeneratio in eo dici « potest in quem generatio non praecessit. » Item Augustinus (ad Dardanum, epist. 37): « Non potest quisquam renasci « antequam natus (7). » Si vero opponitur de Hieremia et de Joanne Baptista qui ab utero sanctificati leguntur, quod etiam de Jacob quidam putant, dicimus, si sanctificatio ibi accipitur interior emundatio, in miraculis divinae potentiae esse habendum, ut Augustinus ait ambigue super hoc loquens (loc. cit.): « Si usque adeo, inquit, in illo puero accele- « ratum est usque rationis et voluntatis, ut intra materna vi- « scera jam posset cognoscere et credere, quod in aliis par-

(1) Addit Nicolai: ne quisquam sine remedio salutari de hoc saeculo evocetur.

(2) Augustino inscribuntur, sed ejus non sunt; cum et in fine velut ex quodam Patrum citent aliqua verba quae Augustinus ipse habet lib. 19 de Civ. Dei, cap. 19, nec Augustini stylium praesefert; ac propterea in appendicem rejectae sunt (Ex edit. P. Nicolai).

(3) Nicolai rebaptizans.

(4) Al. deest rebaptizare.

(5) Nicolai agnoscere.

(6) Idem: et (ut sacramentum fructuosum fieret fructuosus) si quid in illo purgandum erat etc.

(7) Nicolai addit sit.

« vnus expectat aetas, ut possint, in miraculis habendum « esset divinae potentiae, non ad humanae trahendum exen- « plum naturae. Nam quando voluit Deus etiam jumentum « locutum est (Num. 22). Ideo de Hieremia legitur (Hierem. « 1, 5): Priusquam exires de ventre, sanctificavi te. Illa « tamen sanctificatio quae effluimur templum Dei, non nisi « renatorum est. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua et « Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei (Joan. « 5, 5). Nemo autem renascitur, nisi prius nascatur. Unde « illa sanctificatio potest secundum praedestinationem accipi. « Ecce videtur dubitanter loqui, qui etiam in eodem dicit: « Non « dictum est, quia ereditur infans in utero, sed exultavit: « nec Elisabeth dicit, Exultavit in fide, sed exultavit (1) in « utero meo. Et potuit esse haec significatio tantae rei a abor- « bus cognoscendae non a parvulo cognita (2). » Absque assertionem de hac sanctificatione loquitur, non definitum quæ- « liter intelligenda sit illa sanctificatio, an sit signum futuræ rei, an veritas justificationis per Spiritum factae. Sed melius est ut dicamus illos praeter communem legem in uteris jus- « tificatos, et gratia praeventos, dimissis omnibus peccatis: quod etiam multis sacerdotum testimoniis edocetur.

Si baptismus sit, verbis corrupte prolatis.

Quæri etiam solet, si corrupte proferantur verba illa, an baptismus sit. De hoc Zacharias Bonifacio scribit (referat in decretis de consecr., dist. 4, cap. a Retulerunt): « Bi- « tulerunt mihi manum tuam, quod fueris sacerdos: a eadem « provincia qui latinam linguam penitus ignorabat, et dum « baptizaret, nesciens latini eloqui, infrangens linguam, dixe- « rit: Baptizo te in nomine Patris et Filii et Spiritus san- « cti; et propter hoc considerasti rebaptizari (5). Sed si ille « qui baptizavit, non errorem inducens, vel haeresim, sed « pro sola ignorantia Romanae locutionis, infrangendo linguam « baptizans dixisset; non possumus consentire ut denuo bap- « tizentur. »

Leo Papa (4).

« Praeterea sciendum est, quod illi de quibus nulla ex- « tant indicia inter propinquos vel domesticos vel vicinos, « a quibus baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renas- « cantur, non parentis: in quibus quod non ostenditur gestum, « ratio non sinit ut videatur iteratum. Conferendum eis vi- « detur quod collatum esse nescitur: quia non teneritis in- « tervenit praesumptionis, ubi est diligentia pietatis. »

De illa qui pro lulo immergitur.

Solet etiam quæri de illa qui joans, sicut minus commemoratione tamen Trinitatis immergitur, utrum baptizatus sit. Hoc autem Augustinus non definit ita inquisi (lib. 5, de Baptis. contra Donat., cap. 55): « Si totum ludere et mi- « mice et joculariter ageretur, utrum approbandus esset ba- « ptismus qui sic daretur, divinum iudicium per alioquin « revelationis miraculum (3) oratione implorandum esse ceu- « serent. » Videtur tamen sapientibus non fuisse baptismum; ut cum aliqui in balneo vel in flumine merguntur in no- « mine Trinitatis, non est tamen baptismus, quia non intentione « baptizandi illud geritur. Nam in hoc et in aliis sacramen- « tis, sicut forma est servanda, ita et intentio illud celebrandi « est habenda. Illud etiam non te movet quod quidam non « ea fide parvulus ad baptismum ferunt, ut per Spiritum ad « vitam regenerentur aeternam; sed eos putant hoc remedio « temporalem accipere sanitatem: non enim propterea illi non « regenerantur, quia nec ab illis hac intentione efferuntur.

Leo Papa (6).

« Agnoscendum est etiam in baptizandis electis duo tem- « pora esse servanda, videlicet Pascha, et Pentecosten, ut in « sabbato Paschae, vel Pentecostes baptismi sacramentum

(1) Augustini textus: in gaudio in utero etc.

(2) Al. sanctificatio tantae rei a majori cognoscendae indi- cium, non a parvulo cognita.

(3) Nicolai dedit eos.

(4) Epist. 90 vel 92 ad Rusticum, cap. 15, et in decretis dist. 4 de consecr., cap. S. nullo (Ex edit. P. Nicolai).

(5) Augustini textus oraculum.

(6) Epist. 4, cap. 3, ad universos episcopos per Siciliam constitutos, et in decr. de consecr., dist. 4, cap. Duo (Ex edit. P. Nicolai).